

Replik om MedAnalys:

Sjukvårdshuvudmännens ansvar vore värt att belysa

I nr 1–2/00 av Läkartidningen kommenterade jag Reportrarnas program »Den felande läkaren» i TV2, den 30 november. Jag anser att programmet var en onyanserad partsinlaga till förmån för MedAnalys ägare och VD Lennart Ransnäs. Den ansvarige för programmet, Andreas Rocksén, replikerade på mitt inlägg bl a att det jag anförde var oväsentligt i processerna mot MedAnalys.

I sin replik vidgår Rocksén att det faktiskt inte stod helt rätt till med MedAnalys men att detta rörde förhållanden som inte är relevanta i MedAnalysaffären. Rocksén må göra de avgränsningar han vill men det kan väl ändå inte anses publicistiskt ansvarsfullt att så till den grad fritt från nyanser företräda den ena partens ståndpunkter i en pågående rättsprocess.

En granskning av Socialstyrelsens handläggning av MedAnalysaffären kan vara befogad. Det var säkert många bland oss som är insatta i laboratoriemedicinska frågor som reagerade med förvåning när massmedierna rapporterade om det bryska ingripandet den 2 mars 1995. Att Socialstyrelsen gjorde som den gjorde och inte valde ett mer normalt tillsynsförfarande och ett mer balanserat framträdande i massmedierna får dess företrädare själva förklara. Det hade varit intressant om Reportrarna tagit ett seriöst grepp om den frågan.

Patientsäkerheten

Frågan om det ur patientsäkerhets-synpunkt fanns skäl för ett ingripande är emellertid en annan men mycket viktig fråga. Sådana skäl kan naturligtvis finnas utan att dessa leder till åtal. När missförhållanden som äventyrar pati-

entsäkerheten blir kända är det faktiskt Socialstyrelsens ansvar att agera. Om det framkommer att verksamheten inte bedrivs på ett från patientsäkerhets-synpunkt acceptabelt sätt kan Socialstyrelsen stoppa verksamheten. I MedAnalysfallet skulle detta förmodligen kunna ske genom att Socialstyrelsen agerat mot de sjukvårdshuvudmän som hade ansvaret för den entreprenadlagda verksamheten.

Orealistiska visioner

Det grundläggande felet med MedAnalys var att dess koncept byggde på orealistiska visioner utan verklighetsförankring. När jag i mitt debattinlägg tar upp frågan om det orimliga antalet validerade, dokumenterade och kvalitetssäkrade analysmetoder var det för att ge exempel på och belysa det orealistiska i MedAnalys anbud. Samma gäller också det påstådda kvalitetssystemet och uppgiften om en nära förestående ackreditering.

Att dessa uppgifter inte avslöjades får tillskrivas den aningslösa upphandlingen. Uppgifterna motsägs också mycket effektivt av den »enkla förklaringen» till varför analysresultat förelåg på analyser som inte var utförda. Enligt Ransnäs advokat hade en anställd i Stockholm rest ner till Göteborg och analyserat under nätterna utan att ordinarie personal var medvetna om detta. Kort sagt; detta är absolut oförenligt med ett acceptabelt kvalitetssystem och ljusår från ackreditering.

En annan häpnadsväckande uppgift som Ransnäs lämnade vid ett möte i Svensk förening för klinisk kemi hösten 1994 var att hans laboratoriedatasystem var konstruerat av honom själv mellan jul och nyår föregående år. Kommentarer är onödiga.

Uppsägningar före ingripandet

I programmet hävdar konkursförvaltaren att MedAnalys var ett välmående och blomstrande företag som försattes i konkurs till följd av Socialstyrelsens ingripande. Jag kan inte förstå detta. I varje fall rimmar det illa med att merparten av personalen var uppsagd redan veckan före ingripandet. Ej heller förefaller

” Kritik kan och bör också riktas mot de sjukvårdshuvudmän som trots tidiga varningar lät sig duperas. Bedömningen att MedAnalys hade förutsättningar att fullfölja sina anbudslöften på ett vederhäftigt sätt präglas av aningslöshet. ”

påståendet stämma med att vissa leverantörer hade ställt in sina reagensleveranser på grund av att MedAnalys inte betalade sina räkningar. Varför tar inte Rocksén upp detta i sitt program?

De frågor jag här berört är exempel på sådant som är i högsta grad relevant för att objektivt belysa hela MedAnalysaffären. När Rocksén i sitt reportage går så långt att han till och med framställer MedAnalys som ett föredöme sprider han en vrångbild av vad som egentligen hände i denna sorgliga historia. Detta är ett hån mot svensk laboratoriemedicin och är ägnat att skada allmänhetens förtroende för sjukvården.

Det finns åtskilligt ytterligare som kan sägas i denna affär och som underbygger bilden av en vision och en visionär med dålig verklighetsförankring och bristande självkritik. Huruvida det fanns något uppsåt som kan leda till straffrättsligt ansvar har jag ingen uppfattning om. Att det fanns organisatoriska, tekniska och resursmässiga brister av oacceptabelt slag som motiverade ett ingripande från Socialstyrelsen är däremot ovedersägligt.

Sjukvårdshuvudmännens roll

Kritik kan och bör också riktas mot de sjukvårdshuvudmän som trots tidiga varningar lät sig duperas. Bedömningen att MedAnalys hade förutsättningar att fullfölja sina anbudslöften på ett vederhäftigt sätt präglas av aningslöshet. Jag vidhåller att MedAnalys-skandalen var en skandal helt på egna meriter. Om Socialstyrelsens handläggning av affären var en skandal undandrar sig min bedömning. Det är ändå två skilda frågor. ▶

Författare

SIGVARD ERIKSSON

VD, Medilab AB, Täby.

E-post: sigvard.eriksson@medilab.se